

De nachtmis: een wonderbaarlijke katholiekenvermenigvuldiging

Column Stephan Sanders

columnNooit eerder meegemaakt; dringen voor de kerk, een rij die wacht om binnen te mogen. Ja, de nachtmis, oftewel: de wonderbaarlijke katholiekenvermenigvuldiging. De vriend en ik die het hele jaar door naar deze kerk zijn gegaan, vinden nog net een plaatsje helemaal achter in de beuk op aangeschoven stoelen. Hij moppert wat over 'hobbykatholieken' en ik hou me gedeisd, want tot een jaar geleden ging ik helemaal niet naar de kerk. Die is bomvol nu, zou je vroeger zeggen toen je het niet zo letterlijk hoefde te nemen.

Door: Stephan Sanders 29 december 2016, 02:00

Antoine Bodar, de mediapriester, mag graag verkondigen: 'Tegenwoordig is niemand voor zijn verdriet nog katholiek', maar ik zie om me heen veel stil leed. Het echtpaar, waarvan de man onwillig mee is gegaan met zijn vrouw: hij wil niet opstaan als er opgestaan moet worden, en de vrouw wil vooral foto's maken. Het jonge stel voor me, waarbij het meisje ongerust kijkt naar het gezicht van de jongen, vol onweer. Een man die opgelucht wegbeent voordat de communie wordt uitgereikt.

Het was een katholieke week, want kort daarna zag ik op tv de Missa in Mysterium die Herman Finkers organiseerde in de Sint Plechelmusbasiliek in Oldenzaal. Genoeg redenen om te kijken: Herman Finkers, zijn theatrale, niet-prekerige opvattingen over 'de omgangsvorm met het Geheim'; Oldenzaal, het stadje waar ik vroeger schoolging; de basiliek, waar ik ooit achterin met mijn Twentse vriendje zoende; en het Twents van Finkers, dat nog dieper Twents klinkt dan het Twents van mijn vader tegen zijn broers. Ik was blij met de Nederlandse ondertiteling, want tot mijn schaamte verstond ik nog niet de helft.

Hans Beerenkamp, NRC-recensent, zag ook 'de gregoriaanse fantasie' van Herman Finkers, en hij concludeert streng maar niet onwelwillend 'dat Finkers vooral de open zenuw van de nostalgie prikkelt'.

Nostalgie, als het verlangen naar een geromantiseerd vroeger, geldt bijna per definitie als iets slechts en irrationeels

'Het verlangen naar een tijd dat iedereen bij elkaar hoorde (...) en hetzelfde geloof aanhing. En die droom van een uniforme identiteit verwijst naar heel lang geleden, ook in Oldenzaal.'

Nostalgie, als het verlangen naar een geromantiseerd vroeger, geldt bijna per definitie als iets slechts en irrationeels. Maar er bestaat ook een andere vorm van nostalgie, die je beter kunt omschrijven als 'herinnering': Nee, ik begin niet elke dag als een onbeschreven blad, er zijn in de loop van mijn leven merktekens achtergebleven, en ik wil die telkens opnieuw onder ogen zien, en betrekken in de tegenwoordige tijd. Ik was ontroerd door Finkers Missa, zijn poging om de gezongen Latijnse mis (die ik me niet herinner) weer betekenis te geven. Er zijn genoeg kerken die zich tot het leerstellige beperken, en het Geheim volplempen met alledaagse zaken, van winkelsluitingswet tot sjoelen op zondag. En ik ontwaarde, anders dan Beerenkamp, geen 'uniforme identiteit', maar een overkoepelende; ik zag hoe de mensen in Oldenzaal, ondanks hun verschillen, zich overgaven aan een gemeenschappelijk ritueel, sommigen onwennig, anderen drijvend op een routine van jaren her; hoe daar ter plekke een gemeenschap uit de grond werd gestampt, niet op afroep maar al doende, al zingend en oefenend. Zoals een muziek- of dansgezelschap pas tijdens de uitvoering als groep samenvalt.

Met het seculiere gebod modern te zijn, mag er geen verleden bestaan

Nog steeds leven we onder het schrikbewind van Arthur Rimbaud, (1854-1891), de Franse dichter die ik bijna niet meer geniaal durf te noemen nu die term voor George Michael schijnt te zijn gereserveerd. Zijn 19de-eeuwse strijdkreet: 'il faut être absolument moderne', voor alles dient men modern te zijn.

Met dat seculiere gebod voor ogen mag er geen verleden bestaan en valt elk idee van vroeger onder het kopje 'nostalgie'. Maar er bestaat een verbondenheid die niet alleen op heimwee stoelt, en die meer is dan de optelsom van alle aanwezigen; meer ook dan een gestapelde hoeveelheid 'identiteiten'.

Lang heb ik me afgevraagd hoe een homoseksueel ertoe kan komen zich aan te sluiten bij de rooms-katholieke kerk, waar die homoseksualiteit op z'n zachtst gezegd problematisch is. Nu ben ik zelf die homoseksuele kerkganger, omdat ik het ene (het homoseksuele) niet tegen het andere (het geloof) kan en wil afstrepen.

Er zijn twee problemen: priesters zijn gehouden aan het celibaat, gewone gelovigen niet. Maar homoseksuelen, ook de gewone gelovigen, worden geacht toch celibatair te leven. Daarmee wijdt de r-k. kerk ze collectief tot priesters en sjamanen.

Dat is werkelijk te veel eer.